

BOEKBESPREEKING.

A. F. J. PORTIELJE: *Dierenleven in Artis*. Met medewerking van Mevr. J. P. H. PORTIELJE-SCHOLTEN. Te illustreren met Verkade's plaatjes, naar aquarellen van C. Rol, J. Voerman jr. en H. Rol. Bandversiering en zwart-wit tekeningen van C. Rol. Plaatjes in offsetdruk van de Fa. Van Leer en Co. Druk- en bindwerk van Blikman en Sartorius. Uitgave Verkade's Fabrieken N.V., Zaandam, 1939.

Als Verkade's koek even goed is als Verkade's reclame en even rijk aan afwisseling is als de lange serie albums, dan is de koek zijn geld waard. Dit jaar is Portielje weer aan het woord, met mevrouw Portielje om te zorgen, dat hij den lezer niet teveel vermoeit met zware kost. Portielje kent veel dieren en hij kent ze dóór en dóór; met verbazingwekkende energie en met groot succes geeft hij zich in al de tijd die hij tot zijn beschikking heeft aan het populariseren van zijn grote kennis op dierpsychologisch en ruimer biologisch gebied. Wat is hij niet een bekende figuur in Volksuniversiteiten en verwante instellingen. Ieder die hem over de dieren van Artis heeft horen vertellen komt onder de indruk van zijn nooit verslappende geestdrift voor de goede zaak. En ik maak me sterk, dat vele hoorders nog eerder aan het eind van hun energie raken dan de verteller. Ongetwijfeld betekent de op deze wijze resulterende propaganda zeer veel voor Artis' populariteit.

Nu vinden wij Portielje's terminologie wel eens moeilijk en het verrast daarom heel aangenaam te merken, dat dit boek in heel bevattelijke bewoordingen geschreven is, een goede eigenschap die volgens Portielje's voorwoord op rekening van Mevrouw Portielje komt. Deze vorm van symbiose heeft tot een heel goed resultaat gevoerd! In de loop van de verschillende hoofdstukken: Jonge dieren; Aan zwanen- en pelikanenvijver; Reuzen-katten en andere roofdieren; Dieren met min of meer stroomlijn; Kleuren van velerlei betekenis — wordt een schat van wetenswaardigheden over de meest uiteenlopende diersoorten megedeeld, voor een groot deel feiten, die ieder bezoeker van Artis met eigen ogen kan waarnemen. Er wordt ook zo goed getoond hoeveel „natuurlijks” aan de Artis-dieren te zien is. Trouwens dat het leven in Artis voor vele dieren niet van het natuurlijke leven verschilt, blijkt genoeg uit het inburgeren van wilde meeuwen en waterhoentjes, en uit de geschiedenis van de kwakken, die, na uit Artis „bevrijd” en losgelaten te zijn in de Ankeveense plassen, linea recta naar Artis terugvloegen en voor de ogen van het personeel op hun kooien kwamen zitten! De dieren hebben het in Artis heel wat beter, dan ze het bij vele welmenende maar ondeskundige mensen zouden hebben.

De illustratoren hadden dit keer wel een bijzonder moeilijke taak, want de schrijver vroeg niet alleen portretten van dieren maar ook typische actiebeelden. Een innige samenwerking tussen schrijver en kunstenaars was hiervoor eerste vereiste en beide partijen kunnen met voldoening op het resultaat zien. Vooral H. Rol is hier en daar heel gelukkig in het uitbeelden van dierenmimiek geweest; de serie van vijf tijgerplaatjes b.v. is uitstekend. Voerman is op zijn best in de decoratieve platen: zijn grote Ara-plaat vind ik heel mooi. De zwart-wit olifant van C. Rol lijkt me diens beste plaat in dit album; zijn bandtekening is ook aardig.

In zoveel der populaire natuurhistorische boeken, die de markt overstroomd wordt zo weinig van belang gezegd; in zo weinige wordt wetenswaardigs megedeeld. Dit boek is geestelijk voedsel; het is een echt goed populair biologie-boek. Laten we hopen, dat het echtpaar Portielje de belofte, aan het eind van hun relaas gegeven, nl. om later nog andere belangrijke Artisbewoners een beurt te geven, zal kunnen inlossen.

Leiden, Nov. 1938.

N. TINBERGEN.

Kotten, zoals de N.J.N. het zag. Onder redactie van VICTOR WESTHOFF en HUIB DE MIRANDA. Met een voorrede van Dr. JAC. P. THIJSSSE. Uitgave van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie 1938. f 2.25.

Het Kottenboek van de N.J.N. is een tweevoudig gedenkteken; ten eerste een van dank-

baarheid van de N.J.N. ten opzichte van zijn veeljarig Winterswijksche kampeer- en studieterrain en aan den anderen kant een jubileums-tribuut van N.J.N.-ers aan hun bond als demonstratie van het kunnen van z'n leden.

Als zoodanig is het natuurlijk met geen ander bestaand geschrift te vergelijken. Als veelzijdige landschaps- en natuurbeschrijving van één bepaalde streek doet het denken aan Bernink's Dinkelland en Heimans' Krijtland. Deze vergelijking is den samenstellers van het Kottenboek niet aangenaam. Zij verwijten dergelijke uitgaven hun streek te hebben ge vulgariseerd door ze bekend te maken bij het reizend en natuurminnend publiek, een standpunt, waarvoor iets te zeggen valt, maar dat ook voor bestrijding vatbaar is! Het is immers geenszins twijfelachtig, of men voor bescherming in geval van nood, bij een bedreiging met vernietiging, die tegenwoordig overal opduikt en maar zelden door natuurliefhebbend publiek wordt opgeroepen, meer kans op redding heeft naar mate de schoonheid en belangrijkheid meer algemeen bekend en daardoor erkend gemaakt was.

Een boek door zooveel en zoo verschillende schrijvers samengesteld moet onvermijdelijk wat heterogeen en wellicht zelfs onharmonisch aandoen. Dit behoeft geen bezwaar te zijn, te minder daar toch ook iedere lezer vanzelf al ongelijke belangstelling zal hebben voor de verschillende onderdeelen.

De plantkunde, en wel hier in den vorm van de moderne vegetatiestudie overweegt, al zijn er ook flinke hoofdstukken over den Vogel in 't Landschap, Insectenleven, Geologie, en Fossielen. Ook de fraaie planten- en vegetatiefoto's verdienen een aparte vermelding.

In het gedeelte over Landschap en Volk wordt ook de cultuurhistorie van dit zoo interessante gebied der oude Scholtengoederen opgehaald met den tijd van Karel den Grooten te beginnen.

Bijzonder goed en vlot beschreven is de studie van een voor onze streken geheel nieuw ontdekte plantenassociatie in de Willinkweusde, het unieke terrein op ondergrond van triasgesteente, dat overigens in de laatste 25 jaren helaas zoo veel van z'n pracht heeft moeten zien verloren gaan.

Opgedragen is het boek aan de nagedachtenis van den voor zoo velen te vroeg gestorven Mr. A. Th. ten Houten, den man, die de Winterwijksche natuur heeft lief gehad als geen ander en van die liefde heeft weten over te dragen op ieder, die het voorrecht heeft genoten er door hem te worden rondgeleid en ingewijd.

J. HEIMANS.

Dr. G. KRUSEMAN: *De Insecten*. Vrij bewerkt naar het Fransch van PAUL A. ROBERT. Deel I, met 32 gekleurde platen en 80 teekeningen in zwart van PAUL A. ROBERT. (Zutphen Thieme & Co., geb. f 4.90).

Dit is een prachtig en tegelijk degelijk boek. Kruseman heeft het „vrij” bewerkt naar het Fransch van Robert. Gelukkig zoo vrij, dat het ook in aard en wezen „vernederlandscht” is. Kruseman is een van onze knapste entomologen, conservator voor entomologie aan het Zoölogisch Museum van de gemeente Amsterdam, maar ook een echte veldbioloog, goed thuis in heel Nederland. Daardoor is dit boek wetenschappelijk juist en tegelijk vlot en levendig. De bladzijde met het verhaal van de Arnheemsche jongens, het doode varken, de kinderwagen en de doodgravertorren is alleen reeds een rijksdaalder waard.

Paul Robert is voor Zwitserland wat Jan Voerman bij ons is: dezelfde kleurige, accurate, artistieke behandeling van bloem en dier. Niet alleen de gekleurde platen zijn verrassend mooi maar ook de zwarte teekeningen getrouw en bekoorlijk. Een korte inleiding geeft uitstekende aanwijzingen voor het aanleggen van verzamelingen. Dit prachtig boek zal ongetwijfeld de liefhebberij voor insectenstudie aanwakkeren. Wat wel zeer gewenscht is.

Nu hoop ik maar, dat deel II spoedig volgt.

JAC. P. THIJSSSE.